

Stadsvandring i Barkarby och Järfälla

Höstens första stadsvandring blev med pendeltåg till Barkarby, med ett första stopp på Barkarbybron, som på sin tid blev en förbindelse mellan gamla och nya Barkarby. Skolan vid bron byggdes omkring 1919-20 och renoverades 1985 samtidigt som kommunen började tala om en ny översiktsplan. 1986 bestämdes en ombyggnad av stationen för 5,6 milj kr. 3 vån husen kom 1962 och sedan ytterligare nya hus på -80-talet. 2001 kom planen över flygfältet. Just nu håller man på med färdigställandet av den nya bron, Veddestabron som beräknas vara klar år 2022.

Barkarby har varit bebyggt åtminstone sedan slutet av 500-talet f Kr, dvs yngre bronsåldern. Den slutsatsen kan man dra av fynd och spår som hittades vid den arkeologiska utgrävningen vid Barkarby flygfält hösten 1982. Forskningar har även gjorts runt Stäket som medelpunkt i Skandinavians historia.

Bällstaån flyter fortfarande här under och vidare till Sundbyberg. 1984 kom mycket regn och tunneln under vägen blev ordentligt fyllt med vatten, vilket medförde problem för det 30 tal barn som skulle ta sig till skolan. 1985 byggdes Welcome hotel som även uppfört en nybyggnad på torget för konferens i gammal stil.

I början av 1900 talet avstyckades ca 200 tomter i Kyrkbyn och Tingsbyn men endast 25 byggdes. 1901 köpte hovrättsnotarien Birger Svenonius stora markområden och villatomter, bl.a 10 st som byggdes i samma karakteristiska still med pyramidtaket. Inom området finns fortfarande några kvar. I en av dem drevs skola innan Barkarby skolan på andra sidan bron byggdes.

Nu är vi på Enköpingsvägen där mycket har hänt sedan 1600 talet.

Här omkring låg nu den mest namnkunniga gården i Barkarby socken, i egenskap av gästgivargård invid landsvägen Stockholm-Västerås där häradsvägen till Lövsta och Svartsjö tog av samt tingsplats för Sollentuna häradsrätt.

Barkarby nämndes första gången i 1538 års jordebok som var en förteckning för beskattning av läge, storlek och avkastning samt stavades Barkarabi. Därefter finns namnet ej upptaget i några jordeböcker på 100 år förutom att det finns intressanta lantmäterikartor över gårdar som kallas bergkarlar, bergkarlarnas by. Man utesluter inte att namnet kan vara ett uppkallelsenamn efter Barkarby på Lovö som är mycket gammalt.

Till hösttinget 1671 låter friherrinnan Brita Cruus af Gudhem meddela att hon i Barkarby vid stora landvägen till Västerås och Salberget låtit uppföra en krog. Hon begär nu att de små krogar som finns däromkring skall avskaffas och att endast hennes stora krog skall få sälja öl och brännvin. Vidare begär hon att de omkringliggande gårdarna skall bistå krogen med att hålla hästar till de resande. Häradsrätten ansåg förslaget gott då det vid denna tid ej funnits något bestämt gästgiveri trots att resandeströmmen var livlig.

Den första krögaren hette Nanning Hidde och var mäklare i Stockholm och drev krogen till 1678. Under 1670-80 talet var det en del svårigheter att få bönderna hålla med hästar. I sammanhanget kan nämnas att klockaren vid Järfälla kyrka konkurrerade med Barkarby krog i försäljning av öl och brännvin. Han uppmanades av tinget att för krogens skull upphöra med försäljning före och efter gudstjänster. Ägaren men olika personer drev vidare gästgiveriet till år 1705 då ägandet övergick till friherrinnans dotter som var gift med landshövding Carl Gustaf Bielke.

Under 1800-talet inträder Barkarby i den svenska skönlitteraturen gm Carl Love Almqvist som svarar för introduktionen i den historiska romanen "Hermitaget, skriven 1825 och tryckt 1833.

Själva Barkarby njuter för närvarande en egen ryktbarhet, men vari i Erasmi dagar blott en öde plats, dock gästrik enligt romanen är Erasmus jägare åt riddaren Bo Ulfson som handhade vården av skogarna kring Stockholm, på 1200-talet då romanen utspelas.

År 1677 stod Barkarby krog för första gången nämnt som tingsplats och var från 1680 till 1905 Sollentuna Härads ordinarie tingsplats. Brukspatronen på Görnvälns slott ägde byggnaden inredde 1833 övervåningen till tingshus.

Förutom gästgiveri fanns här, ladugård, brygghus, smedja och backstugor.

Tågförbindelse tillkom gm Västeråsbanans anläggning på 1870-talet och fick en stor betydelse. Samtidigt gick ångfartyg från Görvälns brygga. Man kunde åka bl.a. till Stockholm-Uppsala, Stockholm-Sigtuna m.fl.

Den beryktade tjuven Lars Molin, även känd som Lasse-Maja levde 1785-1845. År 1804, 19 år gammal kom han till Stockholm första gången och där påbörjades en stöld turne genom landet. Han greps flera gånger men lyckades oftast fly.

I Järfälla kyrka byggd på 1100-talet i Barkarby församling stal han tillsammans med 2 kumpaner kyrksilvret. Den 6-7 februari 1812 dömdes han till livstids fängelse, han skulle även straffas med 40 par spö, tre slag av paret, undergå uppenbar kyrkoplikt en söndag uti Järfälla sockenkyrka samt därefter sändas till Karlstens fästning på Marstrandsön den 2 september 1813.

Efter 26 år, 1839 slapp han ut efter att ha blivit benådad av Karl XIV Johan 1838. Enligt sägen imponerade han på kungen med sin kokkonst. Men det var nog den populära självbiografin som utkom 1833 även med en andra upplaga 7 år senare. Intresset var stort att få veta hur det var att leva både som man och kvinna.

På torget utanför den röda längan spelades här fr 12/6 till 15/8 1991 och 1992 en friluftsteater med Börje Ahlstedt som Lasse-Maja. Enligt Dagens Nyheter fanns ögonblick då man undrade om inte krögare Johnny Johansson var mer känd för sina Nobelmiddagar.

Gästgiveriet pågick några år in på 1900-talet och övergick till skjutsstation samt sedan till bilstation. Därefter tillkom flera verksamheter i denna byggnad såsom taxi, skrädleri och en kortvaruaffär (korta varor fr tyskan som är en äldre benämning på varor som såldes per styck eller dussin, kort innebar inte att de var korta utan hade mindre storlek. Som exempelvis sybehör.

Åren 1920-23 pågår stora sprängningar på flygfältet som även under 30-talet pågår gm Statens Arbetslöshetskommission till 1938 samt användes både civilt och militärt tills Bromma blev klart 1936. Charles Lindberg besökte flygfältet år 1933.

På 1970-talet hände mycket. Enköpingsvägen stängdes av för flyg som skulle landa. Som ni säkert sett idag så arbetas det igen på samma plats fast med bostäder och även om det ser mycket ut så är det bara en början. Barkarby, Jakobsberg och Kalhäll blev en stor kommun under namnet Järfälla.

I juni 1974 stängdes Enköpingsvägen av i sin helhet för biltrafik och man invigde E18 vid Hjulstakorset som idag 47 år senare återigen är en byggplats för nya leder från bl.a. Ekerö till E4. Även startskottet har gått för tunnelbanan och det kommer att bli ett av de största projekten i tunnelbanans historia med 2 uppgångar, men vi får nog vänta till omkring 2026.

Etableringen av IKEA började 1993 och 1998 fortsatte utbyggnationen till en stor handelsplats, med outletbutiker.

Vem vet hur det ser ut om ytterligare 50 år – Barkarby, numera Järfälla som postort kanske återfår sitt namn och blir en egen stad. År 2030 beräknas invånarantalet vara ungefär 105.000. Idag är Järfälla lika stort som Solna.

I Barkarby/Skälby, det minsta av Järfälla församlings fyra distrikt har man länge saknat ett riktigt församlingshem där alla aktiviteter kan samlas. 1978 köpte Järfälla församling "Klockarbod" för kr 15 000. På 1980-talet bildades en grupp för att undersöka möjligheter och kostnader för renovering, vilket man under 1985-86 års budget hade möjlighet att avsätta. Byggnaden används idag till barnverksamhet.

Nytt gravområde på Järfälla kyrkogård invigdes 1984 om 3000 m². Genom medel från en minnesfond har den skulpturella utformningen gjorts möjlig.

Järfälla kyrka byggdes under 1100-talet. Då bestod kyrkan av en låg och närmast fönsterlös byggnad utan sittbänkar. Dopfunten, huggen i sandsten av en okänd mästare från en stenhuggarskola i Mälardalen, finns kvar från denna tid. Den är dekorerad med bilder som sägs berätta om de onda makernas kamp om den odöpta själen.

Kyrkan fick sitt nuvarande utseende på 1400-talet och är sedan lång tid tillbaka en mycket uppskattad vigselkyrka.

När du träder in i kyrkan möts du av en ljusbärare som fått namnet "Det ekumeniska skeppet" med ett kraftigt Kristusljus i mitten.

Kyrkogården – pyramiden. Den äldsta gravstenen är från 1717. Det mest iögonfallande är Adlerbergskas gravkoret, pyramiden som uppfördes 1762 som grav för ägarna till Jakobsbergs

och Säby Gård. Den sista gravsättningen ägde rum 1940. Renoverat 1980 varefter ingången murades igen.

Väster om kyrkan ser man rester av en äldre mur, där det funnits en stiglucka (en överbyggd kyrkogårdsgrind) som står kvar än idag. Den byggdes 1929. Utökning av gravplatsområdet har skett under åren 2015-16.

Brita Haking, en stor konstnär/konstvävnader har tillfört mycket som finns från Skåne till Lappland.

Ann-Christine Edin, Eva Fogelberg

Uppgifterna är mestadels hämtade ur Järfällaboken som skrevs 1957 av herr Gustafsson jr boende i Barkarby